

vägbanken har omlagts, och den nya vägen går nu Ö om den ovannämnda höjdryggen. Stenen nr 3 har vid vägomläggningen flyttats 1 m. åt V och stenen nr 5 16 m. SV om den ursprungliga platsen (se 5 a på fig. 159). De båda runstenarna nr 1 och nr 2 liksom stenen nr 4 stå alltså jämt på ursprunglig plats och intill den nuvarande vägbanan. Vid vägomläggningen måste en del mark tillhörande en Ö om brons södra del belägen tomt inlösas. För att i minsta möjliga mån göra intrång på denna tomt lät Vägstyrelsen på denna plats mot vägen anlägga en 35 m. lång och 1 m. hög stödmur av betong.»

166. Ö. Ryds kyrka.

Pl. 108.

Litteratur: L 640, D 2: 25. J. Peringskiöld, F 1 5: 3, Monumenta 3, bl. 45; Kyrkoinventarium 1828 (ATA); UFT h. 7 (1878), s. 73; S. Bugge, Runverser (ATS 10: 1), s. 124 f.; E. Brate, Anteckningar 1903 (ATA); Sveriges kyrkor, Uppland 1: 2 (1928), s. 340.

Äldre avbildningar: J. Peringskiöld, teckning (F 1 5: 3), träsnitt (Monumenta 3); Dybeck a. a.; Brate foto 1903 (ATA); H. Faith-Ell foto 1928 (ATA).

Runstenen sitter inmurad i kyrkans norra vägg innantill på västra sidan om norra kyrkdörren.

Peringskiöld lämnar (i *Monumenta* 3) följande uppgifter om stenen: »Rydz norra kyrkedörr. Mitt uthi Rydz norra Kyrkedörr och under muren förvaras en liten nidlagder Runesten, som fordom varit på frija feltet under baran Himmel uprester, men vid Kyrkians första anläggning tagen til en tryskelsteen under sakerstiedören, och nu yttermehra då hans Excell^{ce} Kongl. Rådet Grefwe Nils Brahe låthit med sin stora omkostnad prächtigt förändra och förbättra hehla kyrkian, är samma gamla Runesten flytter till förbemelte Norre Kyrkedörr, där han af alla ingående beskådas kan.» Nils Brahes ombyggnad av kyrkan ägde rum under »åren omkring 1690 intill 1693» (*Sveriges kyrkor*, Uppland 1: 2, s. 288), och då Peringskiöld den 12 maj 1693 avritade stenen (enligt anteckning i F 1 5: 3), låg den redan på sin nya plats, som tröskelsten i norra kyrkdörren. Av Peringskiölds teckning (i F 1 5: 3) framgår, att stenens båda ändar voro inskjutna under murarna på ömse sidor, och ett stycke av ristningens övre del var dolt av muren. Det har tydligen måst suppleras av Peringskiöld, ehuru han ej uttryckligen angiver detta och träsnittet visar ristningen hel.

Tidigare har stenen legat som tröskelsten under sakristiedörren, dock knappast så länge som Peringskiöld tror, från »Kyrkians första anläggning», alldenstund ristningen icke är alltför svårt skadad genom nötning. Stenen har senare, ovisst när, blivit framtagen ur kyrkdörren och inmurad på sin nuvarande plats.

Ristningen går nu på alla sidor, även nedtill, ända fram till stenens kant. Stenen saknar sålunda fot och synes svårigen ha kunnat vara rest. Av Peringskiölds teckning att döma har den emellertid tidigare haft ett åtminstone något större fotstycke. Den har sålunda förmodligen blivit kanthuggen för att passa in på sin plats.

Grå sten. Längd 1,30 m., bredd 0,82 m. Ytan är visserligen blanknött av trampning men dock fortfarande knottrig och ojämn. Ristningen är i stort sett väl bevarad.

Inskrift:

ku lit · rasa · kuþlah · iftir · sun · miuk · nutan · trik · mirki · þisa · an it · sihuatr ·

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Gy[i] let ræisa [ok] Guðlaug æftir sun [sinn], miok nytan dræng, mærki þessa. Hann het Sigvastr.

»Gye lät resa och Gudlög efter sin son, en mycket dugande man, dessa märken. Han hette Sigvast.»

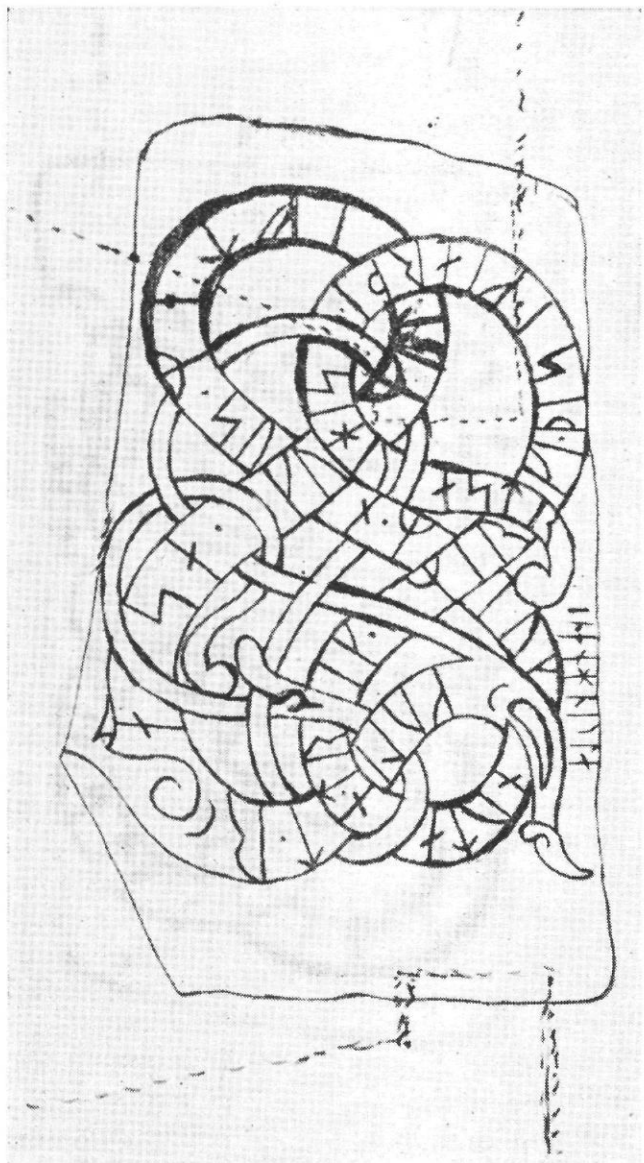

Fig. 160. U 166. Ö. Ryds kyrka.
Efter teckning av Peringskiöld.

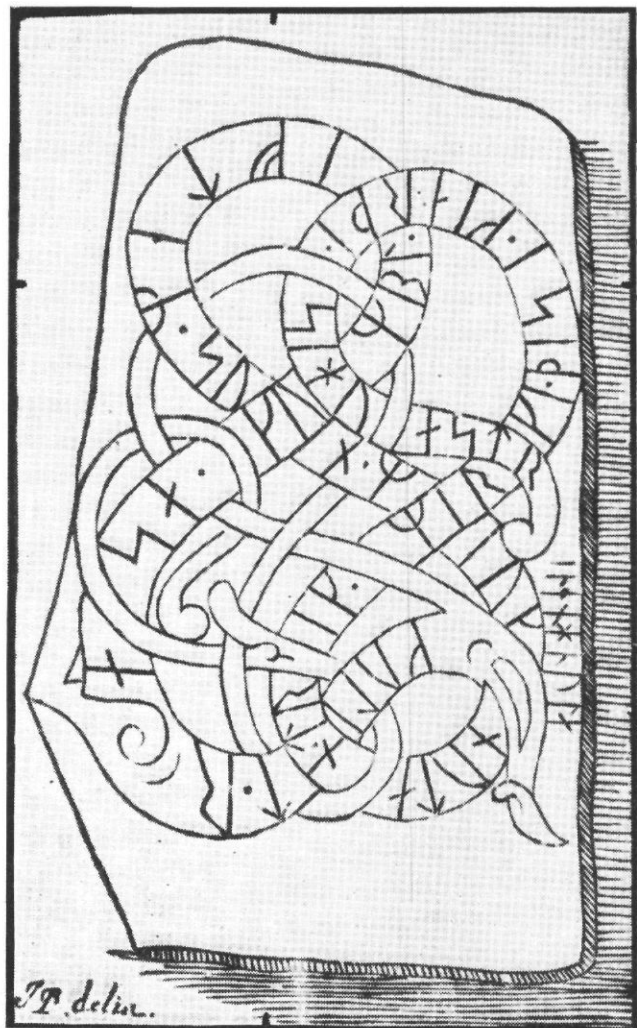

Fig. 161. U 166. Ö. Ryds kyrka.
Efter träsnitt av Peringskiöld (i Monumenta).

Till läsningen: Intet sk torde finnas vid inskriftens början, icke heller efter 2 **u** eller efter 48 **n**. Inga stungna runor förekomma i inskriften. 49 är otvivelaktigt **i**, icke **a**. Utmed stenens h. kant, mellan rundjurets huvud och stjärtspiral, finnes en svag och otydlig ristning, mycket grundare än de övriga. Vad som här har stått, kan numera ej med säkerhet urskiljas. — Peringskiöld: 10—21 **kumbl · ifter**; endast 10—11 **ku** och 20—21 **ir** ha varit synliga, det övriga har varit dolt och utgör tydligen en gissning; likaså 47—50 **kiarpi**; 46 **i**; utmed kanten har Peringskiöld läst: **inenhnula**. — Dybeck: Sk efter 2 **u**; 10—21 **kuml × effir**; 42—47 saknas; 48—50 **rpi**; 57 **t** saknas på teckningen, men icke i texten. — Brate: Intet sk efter 2 **u**; 10—21 **kuplah · iftir**; 46 **u**, 47—50 **anat**.

Peringskiöld tolkar inskriften: »Gya lätt upresa Kumblet effter Sune, den mycket nyttiga hiälten; detta märke gjorde Sighvaster.» *UFT*, h. 7, s. 73: »Gu(nne?) lät resa kummel efter sin son, en mycket god (eg. nyttig) kämpe. Detta märke gjorde Sivart.» Bugge (*Runverser*, s. 124): »Ko lod reise en Gravhaug efter (sin) Sön, en meget dygtig Mand, og disse Mærker (dette Mindesmærke). Sigvast utförte dem (det)».

1—2 **ku** är troligen mansnamnet *Gyi*; om detta se U 79. 1—5 **kulit** kan givetvis också läsas **kuli** [**li**]**t**, d. v. s. *Gulli* *let*. Inskriften är otympligt formulerad: moderns namn har blivit tillagt efteråt, och ett **auk** 'och' har därvid blivit utelämnat. Tänkbart vore även, att ett ristningsfel föreligger: ristaren har börjat med namnet *Guðlaug* (eller dess kortform *Gulla*) men

avbrutit detta efter de två första runorna, sedan fortsatt med **lit · rasa**, så upptäckt felet och tillagt namnet. Häremot talar emellertid, att utrymmet inom runslingan synes ha varit på förhand väl beräknat. Efter 22—24 **sun** saknas det **sin**, som man här väntar. 47—50 **anit** kan knappast vara annat än *hann het*, med vanligt uppländskt *h*-bortfall.

Om kvinnonamnet *Guðlaug* se Sö 263, U 133, 167, om mansnamnet *Sigfastr*, *Sigvastr* E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100.

167. Ö. Ryds kyrka.

Pl. 109.

Litteratur: B 224, L 639, D 2: 26. Joh. Bureus, F a 6 s. 139 n:r 17 (Axehiell), F a 5 n:r 296, F a 10: 1 n:r 134; M. Aschaneus, F b 18 s. 317; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 44; O. Celsius, SR 2, s. 173; *Kyrkoinventarium* 1828 (ATA); UFT h. 7 (1878), s. 72; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 79, *Anteckningar* 1903 (ATA); *Sveriges kyrkor*, Uppland 1: 2 (1928), s. 341.

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning; Rhezelius, teckning (F a 10: 1); Bureus, kopparstick (F f 6); Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 224); Dybeck a. a.; Brate foto 1903 (ATA); H. Faith-Ell foto 1928 (ATA).

Runstenen låg intill 1924 som tröskel i södra kyrkdörren. Nu är den uppställd invid kyrkväggen innantill, straxt t. h. om södra ingången, sålunda mitt emot U 166.

Inskriften finns upptagen redan i Bureus' samlingar, efter uppteckning av Axehiell: »I Rydhz kyrkedör wacker slät steen» (F a 6), »Östra Ryd Kyrkiedör» (F a 5). Aschaneus' teckning har överskriften: »Östre Rydh Sochn Vthi Vapenhusdören»; Rhezelius' teckning: »Rydh Sochn I Kyrkiedören». Översta delen av stenen var vid denna tid täckt av muren och en del av inskriften osynlig. Hela inskriften var emellertid synlig, redan då Hadorph och Leitz avtecknade ristningen. Peringskiöld (*Monumenta* 3): »Wapnhusdörrn»; B 224: »Vapnhus dörren». Vid kyrkans ombyggnad 1690—93 revs vapenhuset och stenen flyttades troligen till kyrkportalen på s. sidan, där den fortfarande i mer än 200 år fick tjänstgöra som tröskelsten. Celsius har ej själv granskat inskriften.

Dybeck: »Stenen ligger ännu till tröskel i Ryds kyrkas södra dörr och är till någon del öfvermurad». Brate (1903): »Runstenen ligger under tröskeln till södra kyrkdörren, hvarigenom en del af ristningen blifvit nött af tramp, i synnerhet runorna **kuplaukar**. Inskriftens början är dold under tröskeln, stenens öfre ända under dörrposten och kyrkväggen.» Vid kyrkorestaureringen 1924 framtogs stenen och fick sin nuvarande plats.

Mörkgrå sten. Höjd 1,47 m., bredd 1,31 m. Mycket jämn och slät yta, blanknött genom trampning, dock föga skadad. Stenen är bräckt tvärs över, och nedtill är ett stycke avslaget. Ristningen är väl bevarad. Endast på kanterna är den något avslagen och nött.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre läsningar):

× **asur** × **lit** × **raisa** × **stain** × **a[t]** × **kuna** × **mak · sin** × **han** × **uas** × **broþir** × **kuplaukar** × **fotr** × **risti** × **runar** ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60
pasi ×
 65

Assurr let ræisa stein at Gunna, mag sinn. Hann vas broðir Guðlaugar. Fotr risti runar þessi.

»Assur lät resa stenen efter Gunne, sin frände. Han var Gudlögs broder. Fot ristade dessa runor.»

Till läsningen: Inga stungna runor förekomma. Sk efter 23 **a** är mycket svagt och sk efter 26 **k** osäkert. 66 **a** och 68 **i** äro fullt säkra. — Axehiell, Aschaneus, Rhezelius: 26—38 saknas